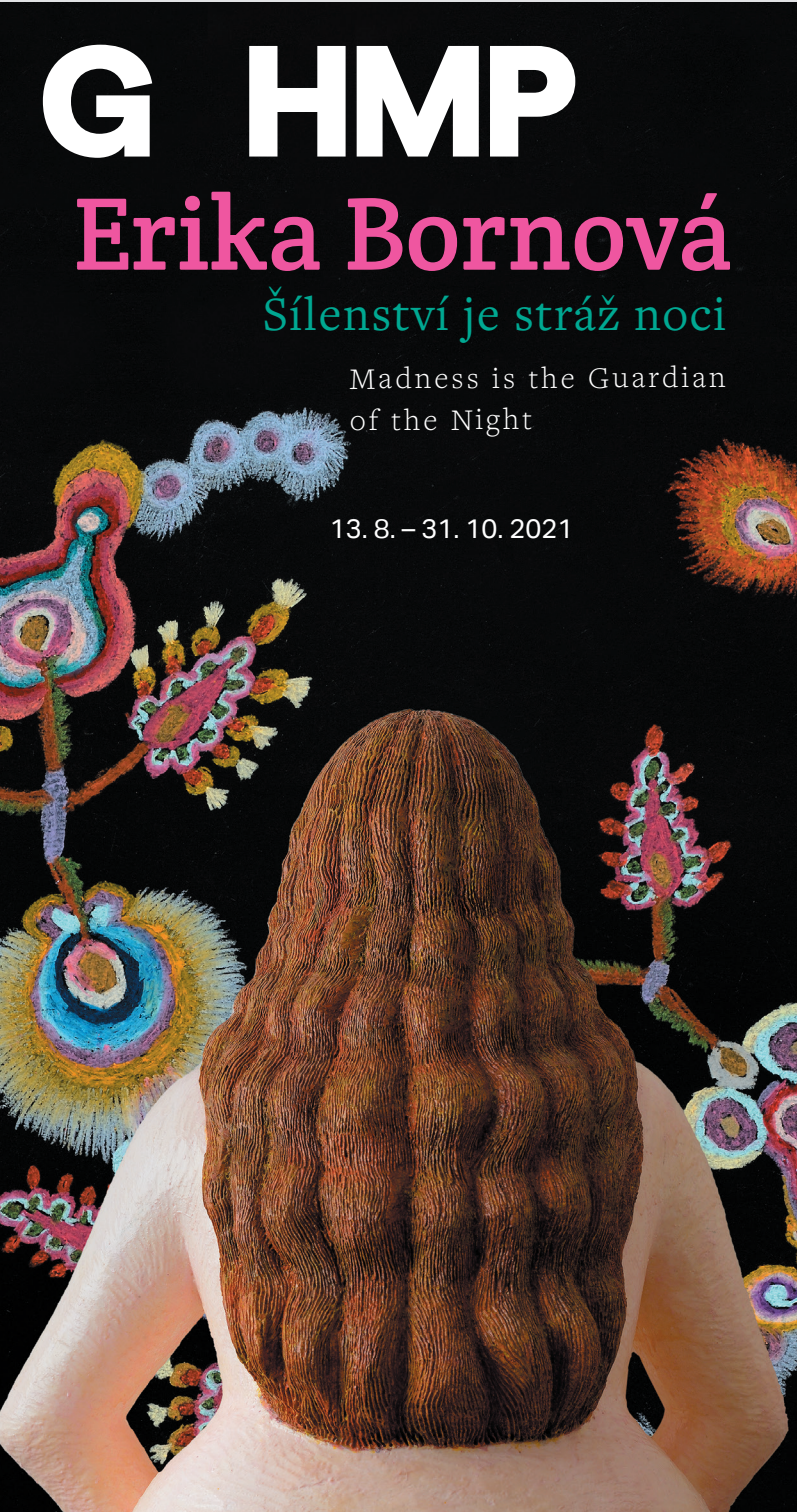

Erika Bornová – Šílenství je stráž noci /

Madness is the Guardian of the Night

Colloredo-Mansfeldský palác

/ Colloredo-Mansfeld Palace

13. 8. – 31. 10. 2021

Kurátorka / Curator: Martina Pachmanová

Architektonické řešení / Architectural Design:

Nedvěď Architekti

Grafické řešení / Graphic Design: Karel Kerlický

Překlad / Translation: Tomáš Milka

Redakce textů / Copy Editing: Ondřej Krochmalný

Instalace a produkce, vedoucí / Head of Installation

and Production: Diana Brabcová

PR a marketing, vedoucí / Head of Public Relations and

Marketing: Michaela Vrchotová

Edukáční programy, vedoucí / Head of Educational

Programs: Lucie Haškovcová

www.ghmp.cz

Facebook & Instagram: @ghmp.cz #ghmp

MEMBER

GHMP Member | Member Plus

Držitelé karet mají na výstavy a vybrané akce volný vstup.

Card holders are entitled to free admission to exhibitions

and selected events. #GHMPmember

Erika Bornová, Šílenství je stráž noci

Erika Bornová je vypravěčkou silných, mnohoznačných příběhů. S groteskní nadsázkou reflektuje banalitu života, s náruživostí sobě vlastní se snaží rozklíčovat složité předito lidské představivosti a snů a se vši vážností ohledává komplikovaný vztah člověka ke světu, k druhým, k sobě samotnému i k přírodě.

RAINER MARIA RILKE
2018, 90 × 70 × 20 cm
polyuretan, akryl a písek na dřevě
polyurethane, acrylic and sand on wood

Pod povrchem na první pohled obyčejných motivů v díle Eriky Bornové jsou často skrytá zneklidňující poselství – frustrace, nejistoty, úzkosti, (sladko)bolné obsese –, jež ožívují zapomenuté zážitky anebo potlačované city a postoje. Důležitým leitmotivem autorčina díla byly od počátku návraty do minulosti, ať již do osobní nebo kolektivní historie. Zprvu se cesty zpět v čase zhmotňovaly skrze mytologická témata, avšak v posledních dvaceti letech se stále častěji objevují prostřednictvím mýty opředených příběhů významných, avšak také rozporuplných a rozpolcených osobností. Bornová skrze jejich osudy ukazuje, jak křehká je hranice mezi „normalitou“ a bláznovstvím, mezi genialitou a poblouzněním stejně jako mezi oddanou láskou, závislostí a zničující posedlostí a že nepřítčnost či zcestnost je lidské existenci blíže, než by si racionalizovaná moderní společnost byla ochotna připustit.

AUTOPORTRÉT Self-Portrait 2018, 100 × 70 cm
Z cyklu *Autoportréty* From the series *Self-Portraits*
akryl na papíře acrylic on paper

Název výstavy *Šílenství je stráž noci* odkazuje k verši z básnického cyklu *Kniha hodinek* Rainera Marii Rilkeho, estéta, nevyrovnaného samotáře, neurotika, svědce i exaltovaného básníka. Rilke však na výstavě nefiguruje jen jako jedna z postav, s níž Erika Bornová (coby horlivá čtenářka) rozehrává imaginární představení pojednávající o milostných vztazích plných vášně, traumat, obětí i intrik (*Rilke a jeho ženy*, 2018–2019; *Alma a její muži*, 2018–2019), ale rovněž jako neviditelný duchovní průvodce rozsáhlými cykly autoportrétů a fantaskních, velkoformátových „podobizen“ podmořských rostlin a živočichů.

RILKE A JEHO ŽENY Rilke and His Women
Sidonie Nádherná 2019, 30 × 30 × 6 cm
akryl a písek na kartonu acrylic and sand on cardboard

Bornová je sice spojována v první řadě s médiem prostoro-vým – tedy se sochou, ale v posledních deseti letech se stále častěji vrací k malbě, disciplíně, kterou vystudovala, avšak na dlouhou dobu opustila. (V jejích sochách hrála nicméně barva vždy důležitou roli.) Je to vlastně paradoxní. Cyklus kompulzivně malovaných autoportrétů totiž vznikal v období autorčiny dočasné a částečné ztráty zraku, kdy by se bývala materialita a haptičnost plastického tvaru mohla zdát jako vhodnější než výsostně zrakové médium dvojrozměrné malby či kresby.

AUTOPORTRÉT Self-Portrait 2018, 100 × 70 cm
Z cyklu *Autoportréty* From the series *Self-Portraits*
akryl na papíře acrylic on paper

V cyklu *Autoportrétů* (2018) Erika Bornová během několika měsíců umanutě a popaměti zachycovala unikající podobu vlastní tváře. Jakkoli by identický formát papíru a monotematicčnost mohly vést k rutině, autorka ve více než 60 akrylových podobiznách provedených spontánními malířskými gesty ukazuje nestálost lidské identity stejně jako nedokonalé, rozostřené, „tápavé“ vidění, jež narušuje hegemonii zraku pro smyslové poznání. Rysy jejího obličeje se rozpíjejí v barevných skvrnách, jako by vystupovaly ze snu, delirického stavu mysli anebo amnézií zakalených vzpomínek; zrak je zastřený, oči působí jako rány a propadliště do nicoty, jsou spíše okny do duše než recepčními orgány. S postupnou obnovou zraku se Bornová nicméně odvrátila od introspektivních podobizen a začala objeovat dílem bizarně krásný a dílem znepokojivý (a pro člověka i nebezpečný) život v hlubinách oceánu. Ve výrazné imaginativních velkoformátových kresbách,

z nichž nejdelší dosahuje sedmi metrů, se nechala volně inspirovat rostlinami a roztodivnými, někdy odpudivě slizkými, avšak výrazně ornamentálními těly bezobratlých vodních živočichů, skrytých lidskému oku v hlubinách moří a oceánů anebo viditelných pouze pod mikroskopem. Podivuhodné tvary a barvy hydrogamní flóry, trubýšů, hlavonožců, žahavců, korálnatců, mořských mlžů, plžů a slimáků, z nichž mnozí byli objeveni teprve nedávno a na svá fantastická jména teprve čekají, společně vytvářejí vizuálně opulentní a současně surreální „přírodopis“. Jakkoli Erika Bornová nezastírá svou fascinaci nevidanou přírodní ornamentikou stejně jako zázračnými schopnostmi některých vodních tvorů (například mořských slimáků, kteří díky autoregeneraci dokáží oddělit hlavu od těla a vypěstovat na ní tělo nové), jde jí o více než formu a rozhodně ne o naturalistickou ilustraci. Cykly *Rostliny* (2019–2020) a *Vodní bytosti* (2021) jsou – částečně i environmentální – odpovědí na stále umělejší, umělohmotnější, virtuálnější a racionalizovanější existenci lidstva. Jak uvádí sama autorka, jde „o únik z betonu a virů do přírody a do světa, který je pro člověka neuchopitelný“.

Martina Pachmanová

ROSTLINY Plants 2018, 70 × 100 cm, olejový pastel na papíře
oil pastel on paper

Erika Bornová (1964) studovala malířství na Akademii výtvarných umění v Praze (1983–1988). Její rané práce byly ovlivněny neoexpresionismem „nových divokých“ a postmodernou; v době pozdní normalizace se jimi prezentovala na neoficiálních výstavách *Konfrontace*. Od devadesátých let se věnovala výhradně sochařství (od drobných objektů až po monumentální figurální plastiky), a to v materiálu, který byl v umění v podstatě nevyužitý – polystyrenu. Zároveň začala využívat jiné, veskrze nesochařské a často kýčovitě materiály (kožesiny, šupiny, peří, celofán, bižuterní kamínky), které jejímu dílu vtiskávají subverzní pop(art)ově ironický podtón. Bornová ve svém díle dlouhodobě tematizuje mezilidské vztahy, ženskou identitu, fetišizaci ženského těla stejně jako osamocení člověka uprostřed moderní společnosti. Je zastoupena ve sbírkách Národní galerie v Praze, Alšovy jihočeské galerie, Galerie Klatovy – Klenová, Muzea umění a designu v Benešově a v řadě soukromých sbírek v České republice i v zahraničí, včetně Collett Prague – Munich a s. a Wanniek Gallery. Retrospektivní česko-anglickou monografii *Křehké monumenty*, která shrnuje vývoj tvorby Eriky Bornové a její výstavní aktivity, vydalo v roce 2016 nakladatelství KANT. Jeho péčí nyní vychází rovněž dvojjazyčná publikace *Šílenství je stráž noci* ke stejnojmenné výstavě v Colloredo-Mansfeldském paláci s texty Martiny Pachmanové a Otty M. Urbana.

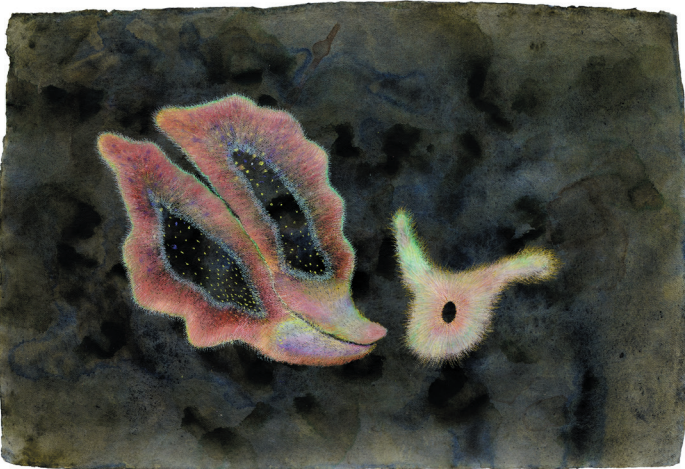
ALMA A JEJÍ MUŽI *Alma and Her Men* 2018, 100 × 90 × 50 cm
polychromovaný polystyren *polychrome polystyrene*

Erika Bornová, Madness is the Guardian of the Night

Erika Bornová is a storyteller of powerful, ambiguous stories. She reflects on the banality of life with grotesque exaggeration, tries to unriddle the complex entanglement of the human imagination and dreams with her typical passion, and gravely examines the complicated relationship of a human to the world, to others, to themselves, and to nature.

Often hidden beneath the surface of the seemingly ordinary motifs in Erika Bornová’s work are disturbing messages – frustrations, insecurities, anxieties, bitter-sweet obsessions, madness – which revive forgotten experiences and repressed feelings and attitudes. From the beginning, an important leitmotif of the artist’s work has been a return to the past, whether in her personal or in a collective history. Initially, journeys back in time were materialized through mythological themes, but in the last twenty years, they have increasingly appeared through myth-ridden stories of important, but also contradictory and ambivalent personalities. Through their destinies, Bornová shows how subtle the line is between “normality” and madness, between genius and infatuation, as well as between devoted love and destructive obsession, and that insanity and misguidedness are closer to human existence than a rationalized modern society would be willing to admit.

The title of the exhibition, *Madness is the Guardian of the Night*, refers to a line from the poetic cycle *The Book of Hours* by Rainer Maria Rilke, an aesthete, unbalanced

VODNÍ BYTOSTI *Water Creatures* 2018, 100 × 70 cm
akryl a olejový pastel na papíře *acrylic and oil pastel on paper*

loner, neurotic, seducer and exalted poet. Rilke, however, is not only present in the exhibition as one of the characters with whom Erika Bornová (as an avid reader) plays out an imaginary performance about love relationships that are full of passion, traumas, victims and scheming (*Rilke and His Women*, 2018–2019; *Alma and Her Men*, 2018–2019) but also as an invisible spiritual guide through an extensive series of self-portraits and fanciful, large-scale “likenesses” of submarine plants and animals.

ALMA A JEJÍ MUŽI *Alma and Her Men* 2018, 41, 32, 40, 41 cm
tvrzená polyuretanová pěna *rigid polyurethane foam*

Although Bornová is primarily associated with the medium of space – that is, sculpture – in the last ten years, she has increasingly returned to painting, a discipline she had studied but then abandoned for a long time. (However, colour has always played an important role in her sculptures.) It is a real paradox. Her series of compulsively painted self-portraits was created during the artist’s temporary and partial loss of sight, when the former materiality and hapticity of the plastic form might have seemed preferable to the exclusively visual medium of two-dimensional painting or drawing.

AUTOPORTRÉT *Self-Portrait* 2018, 100 × 70 cm
Z cyklu *Autoportréty* *From the series Self-Portraits*
akryl na papíře *acrylic on paper*

In her *Self-Portraits* series (2018), over the course of several months, Erika Bornová relentlessly and resolutely captured the escaping form of her own face. Although the identical paper format and monothematic nature risked becoming routine, in more than 60 acrylic self-portraits, executed with spontaneous painterly gestures, the artist shows the instability of human identity as well as the imperfect, blurred, “groping” vision that disrupts the hegemony of sight in achieving sensory knowledge. The features of her face dissolve in patches of colour, as if emerging from a dream, a delirious state of mind, or memories clouded by

amnesia; her vision is blurred, her eyes look like wounds and sinkholes leading to nothingness; they are rather windows to the soul than organs of sensory reception. Yet, with the gradual recovery and restoration of her sight, Bornová turned away from introspective self-portraits and began to reveal the remarkable, bizarrely beautiful and partly disturbing (for humans also dangerous) life in the depths of the ocean. In her highly imaginative large-scale drawings, the longest of which measures seven metres, she was freely inspired by the plants and the bizarre, sometimes repulsively slimy, but distinctly ornamental bodies of aquatic invertebrates hidden from the human eye in the depths of the seas and oceans, or visible only under a microscope. The strange shapes and colours of the hydrogamous flora, siphonophorae, cephalopods, cnidaria, anthozoa, sea bivalves, gastropods and snails, many of which have been discovered only recently and have yet to be given their fantastic names, combine to create a visually opulent and surreal “natural history”. Although Erika Bornová makes no secret of her fascination with the extraordinary natural ornamentation and miraculous abilities of certain aquatic creatures (for example, the sea slug which, through self-regeneration, can separate its head from its body and grow a new body on top of it), she is concerned with more than the form and certainly not with naturalistic illustration. The cycles *Plants* (2019–2020) and *Water Creatures* (2021) are – in part environmental – a response to humanity’s increasingly artificial, plastic, virtual and rationalised existence. As the artist herself puts it, it is “an escape from concrete and viruses into nature and a world that is elusive to humans”.

Martina Pachmanová

Erika Bornová (1964) studied painting at the Academy of Fine Arts in Prague (1983–1988). Her early works were influenced by the neo-expressionism of “the New Wild” and postmodernism; during the late normalisation period, she presented them at unofficial *Konfrontace/Confrontations* exhibitions. Since the 1990s, she has devoted herself exclusively to sculpture (from small objects to monumental figurative sculptures), using a material that was essentially unused in art – polystyrene. At the same time, she began to use other, generally non-sculptural and often kitsch materials (fur, fish scales, feathers, cellophane, costume jewellery rhinestones), which imprint a subversive pop(art) ironic undertone on her work. Bornová has long thematised interpersonal relationships, female identity, and the fetishisation of the female body in her work, as well as the loneliness of the individual in the midst of modern society. She is represented in the collections of the National Gallery in Prague, the Aleš South Bohemian Gallery, the Klatovy – Klenová Gallery, the Museum of Arts and Design in Benešov, and in a number of private collections in the Czech Republic and abroad, including Collett Prague – Munich a.s. and the Wanniek Gallery. A retrospective Czech-English monograph, *Fragile Monuments*, which summarises the development of Erika Bornová’s work and her exhibition activities, was published by the KANT publishing house in 2016. The same publisher is bringing out a bilingual publication, *Madness is the Guardian of the Night*, for the exhibition of the same name at the Colloredo-Mansfeld Palace, with texts by Martina Pachmanová and Otto M. Urban.

DOPROVODNÝ PROGRAM

Aktuální informace o dalším doprovodném programu naleznete na www.ghmp.cz. Změna programu vyhrazena.

st 15. 9. 2021, 18 h
Křest publikace *Šílenství je stráž noci*, která vzniká v nakladatelství KANT. Zahrají Tomáš Jamník na violoncello a Josef Špaček na housle. Křest doplní komentovaná prohlídka výstavy.

út 5. 10. 2021, 18 h
Setkání ve výstavě s umělkyní Erikou Bornovou a kytaristou Pavlem Steidlem
út 12. 10. 2021, 18 h
Přednáška Tomáše Dimtera na téma Alma Mahlerová

út 19. 10. 2021, 18 h
Komentovaná prohlídka výstavy s Erikou Bornovou a kurátorkou Martinou Pachmanovou

EDUKAČNÍ AKTIVITY

Sobotní výtvarné workshopy

so 2. 10. 2021, 13–18 h
Autoportrét a identita
Edukační centrum
Colloredo-Mansfeldský palác
so 30. 10. 2021, 13–18 h
Hlubokomořský svět
Edukační centrum
Colloredo-Mansfeldský palác

Výtvarný ateliér pro dospělé a seniory

pá 8. 10. 2021, 15–18 h
Malba autoportrétu I
Edukační centrum
Colloredo-Mansfeldský palác
ne 10. 10. 2021, 10–13 h
Malba autoportrétu II
Edukační centrum
Colloredo-Mansfeldský palác
ne 10. 10. 2021, 15–18 h
Malba autoportrétu III
Edukační centrum
Colloredo-Mansfeldský palác

Interaktivní prohlídky výstavy pro všechny typy škol i další věkové a zájmové skupiny s možností následné výtvarné reakce ve formě vlastní tvorby. Akce přizpůsobujeme časově, tematicky i úrovni náročnosti konkrétním požadavkům každé školy.
Rezervace nutná: edukace@ghmp.cz

ACCOMPANYING PROGRAM

Please check our website www.ghmp.cz for updated information about accompanying program. The program may be subject to change.

Wed 15. 9. 2021, 6 pm
Release of the book *Madness is the Guardian of the Night* published by KANT. Musical accompaniment by Tomáš Jamník on cello and Josef Špaček on violin. The event will be followed by a guided tour of the exhibition.

Tue 5. 10. 2021, 6 pm
Meeting in the exhibition with artist Erika Bornová and guitarist Pavel Steidl
Tue 12. 10. 2021, 6 pm
Tomas Dimter’s lecture on the topic of Alma Mahler

Tue 19. 10. 2021, 6 pm
Guided tour of the exhibition with Erika Bornová and curator Martina Pachmanová

EDUCATIONAL ACTIVITIES

Saturday art workshops

Sat 2. 10. 2021, 1–6 pm
Self-Portrait and Identity
Education Centre
Colloredo-Mansfeld Palace
Sat 30. 10. 2021, 1–6 pm
Deep Sea World
Education Center
Colloredo-Mansfeld Palace

Art workshop for adults and senior citizens

Fri 8. 10. 2021, 3–6 pm
Self-Portrait Painting I
Education Center
Colloredo-Mansfeld Palace
Sun 10. 10. 2021, 10 am – 1 pm
Self-Portrait Painting II
Education Center
Colloredo-Mansfeld Palace
Sun 10. 10. 2021, 3–6 pm
Self-Portrait Painting III
Education Center
Colloredo-Mansfeld Palace

Interactive tours of the exhibition for all types of schools and other age and interest groups with the possibility of subsequent artistic reaction in the form of their own work. We adapt the events in terms of time, theme and level of difficulty to the specific requirements of each school. Reservation required: edukace@ghmp.cz